

P O D S U M O W A N I E

PoMOCna KAWA #47

POZNAJMY SIĘ! LEGALIZACJA POBYTU UCHODźCÓW Z UKRAINY W POLSCE

30 ORGANIZACJI WZIĘŁO UDZIAŁ W SPOTKANIU: Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych, Żywiecka Fundacja Rozwoju, undacja HumanDoc, Stowarzyszenie Aktywność Współpraca Rozwój AWR, Centrum Praw Kobiet, Fundacja Nadzieja Imigranta, Fundacja Avalon, Polskie Towarzystwo Terapii EMDR, Stowarzyszenie Mudita, Fundacja Right to Protection i inni

W dniu 10 października odbyło się spotkanie z cyklu PoMOCna Kawa, którego **tematem były dalsze perspektywy legalizacji pobytu uchodźców z Ukrainy w Polsce**. Na dzień dzisiejszy, ochrona tymczasowa dla uchodźców z Ukrainy w Polsce jest przewidziana do 4 marca 2024 roku. Mapuj Pomoc, nauczone doświadczeniami ze sprawą nostryfikacji dyplomów, a przede wszystkim niewystarczającym nagłośnieniem sprawy przed sierpniem 2023 roku, stwierdziło, że kwestie legalizacji pobytu uchodźców z Ukrainy – obecnych problemów, alternatywnych rozwiązań, zacznie badać zdecydowanie wcześniej. Właśnie temu służyło minione spotkanie.

Czynnik stresogenny

Termin trwania ochrony tymczasowej jest zależny od etapu konfliktu zbrojnego w Ukrainie i naturalne jest, że ochrona tymczasowa nie może być wyznaczona na z góry określony przedział czasu, a decyzje o dalszym obejmowaniu uchodźców z Ukrainy prawami związanymi z tą instytucją są zależne od aktualnego stanu wojny. Ten fakt nie wyklucza jednak konieczności budowania strategii dalszej legalizacji pobytu uchodźców z Ukrainy i patrzenia w przyszłość. Część Ukraińców i Ukrainek będzie szukać nowego miejsca do życia poza swoją ojczyznę ze względu na wojenne traumy i utratę dorobku życiowego – domu, przyjaciół itd. Koniec wojny nie może być też traktowany jak “koniec problemu” – Ukraina będzie wymagała odbudowy infrastruktury państwowej, zanim uchodźcy będą mogli wrócić (tutaj warto zaznaczyć, że decyzja uchodźców o powrocie powinna być motywowana ich własnymi zamiarami, a nie brakiem alternatywnych rozwiązań prawnych, które powodują, że ich pobyt po zakończeniu wojny staje się automatycznie nielegalny) ---

Podsumowując, **brak szerszego spojrzenia na pobyt uchodźców z Ukrainy w Polsce może skutkować trudnościami w planowaniu przez nich swojej przyszłości dalej niż do daty zakończenia ochrony tymczasowej.**

Pobyt czasowy na podstawie zatrudnienia lub prowadzenia działalności gospodarczej

Jednym z obecnie funkcjonujących elementów strategii legalizacji pobytu uchodźców jest **pobyt czasowy na podstawie zatrudnienia lub prowadzenia działalności gospodarczej**. Od 1 kwietnia 2023 roku o pobyt czasowy w Polsce mogą ubiegać się obywatele Ukrainy korzystający z ochrony czasowej w Polsce wyłącznie jeśli celem ich pobytu w Polsce będzie:

- wykonywanie pracy,
- wykonywanie pracy w zawodzie wymagającym wysokich kwalifikacji (Blue Card)
- -prowadzenie działalności gospodarczej.

Podczas spotkania poruszone zostały **problemy występujące z instytucją pobytu czasowego**. **Po pierwsze – wyklucza ona automatycznie osoby niezdolne do pracy, takie jak osoby z niepełnosprawnościami, osoby starsze i przewlekłe chore, kobiety w ciąży i niektóre wychowujące dzieci**. Inną kwestią jest fakt, że wymagane jest zatrudnienie na pełen etat, aby otrzymać pobyt na 3 lata, a czas ten skraca się do roku w przypadku zatrudnienia w mniejszym wymiarze godzin. Brak pełnego etatu może być wynikiem innych czynników niż decyzji pracownika (np. opieki nad dziećmi itp.)

Pobyt studentów i dzieci ze statusem UKR

Studenci są grupą wyłączonej z dalszej legalizacji pobytu po ustaniu ochrony tymczasowej, pomimo tego, że inne grupy, które podejmują naukę – tj. uczniowie oraz dzieci w przedszkolach mają ten pobyt przedłużony na następujących zasadach:

- **do 31 sierpnia 2024 r.** - jeżeli te osoby w dniu 4 marca 2024 r. korzystają z wychowania przedszkolnego, realizują obowiązek szkolny albo realizują obowiązek nauki; pobierają naukę w przedszkolu lub szkole funkcjonujących w ukraińskim systemie oświaty z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, lub nie później niż w roku szkolnym 2022/2023 rozpoczęły naukę w branżowej szkole II stopnia, szkole policealnej lub szkole dla dorosłych;
- **do 30 września 2024 r.** - jeżeli te osoby przystępują do egzaminu maturalnego w terminie poprawkowym

Wyzwaniem strategii legalizacyjnej jest także to, że **obecnie specustawa nie przewiduje możliwości ubiegania się o zezwolenie na pobyt czasowy przez dzieci objęte w Polsce ochroną czasową, nawet jeśli są dziećmi osób uprawnionych od 1 kwietnia 2023 r. do złożenia wniosku o pobyt czasowy.** Taki stan prawny powoduje, że tytuł pobytowy poszczególnych członków rodziny diametralnie się różni i może wprowadzać brak poczucia bezpieczeństwa w rodzinie.

Działania rzecznicze Fundacji Right to Protection

Ukraińska Fundacja Right to Protection jest organizacją charytatywną, która swoją działalność skupia na udzielaniu pomocy ukraińskim uchodźcom i osobom wewnątrznie przesiedlonym, osobom objętym ochroną czasową, potrzebującym ochrony międzynarodowej, bezpieczeństwa, a także osobom zagrożonym bezpieczeństwem i osobom nieposiadającym dokumentów. Od początku konfliktu na wschodzie Ukrainy Fundacja monitoruje sytuację w zakresie ochrony praw osób wewnątrznie przesiedlonych, zapewniając pomoc prawną i realizując coraz więcej działań humanitarnych na Ukrainie.

W sierpniu 2023 roku Right to Protection, działając z Konsorcjum Migracyjnym, wystosowało do Ministra Edukacji Narodowej oraz Rzecznika Praw Obywatelskich list opisujący sytuację prawną uchodźców po 4 marca 2024 i wzywając do opracowania pełnowymiarowej strategii legalizacji pobytu uchodźców z Ukrainy w Polsce, zadając m.in. następujące pytania:

1. Jakie jest stanowisko rządu w sprawie przedłużenia ochrony tymczasowej wobec osób z Ukrainy w Polsce po dniu 4 marca 2024 r. oraz jaki jest harmonogram prac rządu w tym obszarze?
2. Jakie rozwiązania prawne przewiduje ustawodawca dla osób z Ukrainy, które w 2024 r. zdadzą polską maturę i będą planować rozpoczęcie studiów w Polsce?
3. Czy rząd przewiduje wprowadzenie zmian w prawie polegających na udzielaniu zezwolenia na pobyt czasowy również dla dzieci objętych w Polsce ochroną tymczasową, jeśli są dziećmi osób uprawnionych od 1 kwietnia 2023 r. do złożenia wniosku o pobyt czasowy, tak aby zapewnić ochronę przed rozłączeniem rodzin?
4. Czy rząd przewiduje zmianę przepisów ustawy o cudzoziemcach, w ten sposób, aby osoby z Ukrainy oraz pozostali cudzoziemcy w Polsce mogli pracować zarobkowo również przez pierwsze 6 miesięcy trwania "procedury uchodźczej"?

Jeśli potrzebujesz kontaktu do konkretnej organizacji, napisz do nas na adres: mapujpomoc@culturelab.pl.